

Asia: VN/34767/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi ulkomaanopintolaiksi ja ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Kansainvälisten osaajien houkuttelu on välttämätöntä Suomen talouskasvulle ja hyvinvointiyhteiskunnan säilymiselle. Vetovoiman lisäämisen lisäksi huomio tulee kiinnittää Suomen pitovoimaan. Keskeinen tekijä on, että kansainvälisille osaajille on tarjolla heidän osaamistaan vastaavia ja mielekkäitä uranäkymiä. Tästä näkökulmasta myös hallituksen esityksen tavoitteet ovat hyviä, mikäli uusi lainsäädäntö tulee myös käytännössä nopeuttamaan tutkintojen ja ammattipätevyksien tunnustamista.

Akavan huolenaiheena kuitenkin on, kuinka valtaosin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan näkökulmasta kirjoitettu hallituksen esitys huomioi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan vaatimukset ja parhaillaan tehtävän kehittämistyön. Huoli ministeriöiden välisen tiedonkulun sujuvuudesta konkretisoituu esimerkiksi kielikoulutukseen liittyvissä kysymyksissä. Ehdotetussa sääntelyssä kielikoulutuksen tarve tunnustetaan vain epäsuorasti, vaikka sosiaali- ja terveydenhuollossa kielitaito on keskeinen osa ammattitaitoa ja kytkeytyy asiakas- ja potilasturvallisuuteen. Myös sopeutumis aika, täydentävät opinnot ja kelpoisuuskokeet edellyttävät tosiasiallisesti riittävää suomen tai ruotsin kielen osaamista.

Sosiaali- ja terveysministeriö on samanaikaisesti valmistellut selvitystä ja ehdotuksia kansallisesti yhtenäisestä kielikoulutusmallista sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Ehdotettu sääntely ei kuitenkaan kytkeydy lausunnolla olevaan valmisteluun, eikä tunnista kielikoulutusta selkeästi osana ammattipätevyyden tunnustamisen ja osaamisen täydentämisen kokonaisuutta, vaan vastuu kielitaidon kehittämisestä jää hajautetuksi. Akavan mukaan sääntelyä tulisikin täsmentää tai toimeenpanossa varmistaa sen yhteensopivuus STM:ssä valmisteltavan kansallisesti yhtenäisen kielikoulutusmallin kanssa.

Lausunnonantajan näkemykset koskien ulkomaanopintolakia.

Tällä hetkellä kansainvälisten osaajien tutkinnon tunnustamista haittaavat erityisesti monimutkaiset ja hitaat tutkinnon tunnustamisen prosessit sekä korkeat käsittelymaksut. Hallituksen esityksen tavoite prosessien nopeuttamisesta on siksi tärkeä tavoite. Pelkkä lainsäädäntö ei kuitenkaan nopeuta prosesseja riittävästi, jos viranomaisella ei ole resursseja prosessoida tutkintojen tunnustamista. Kansainvälisten osaajien näkökulmasta oleellista on, että tutkintojen tunnustamisen kokonaisuus on toimivat: lainsäädännön periaatteiden ja prosessien tulee olla selkeitä, viranomaisella tulee olla riittävät resurssit, tutkinnon tunnustamisen tulee olla hakijalle kohtuullisen hintaista ja osaamisen täydentämisen vaatimukset selkeitä.

Lausunnonantajan näkemykset ammattipätevyyslain muutoksista.

Akava pitää lähtökohtaisesti kannatettavana lainsäädännön tavoitetta siitä, että ammattipätevyyden tunnustamista koskeva toimivalta on aina ensisijaisesti sillä taholla, joka myöntää oikeuden harjoittaa kyseistä ammattia. Keskeistä on, että esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon säänneltyjen ammattien osalta päätöksen tekee jatkossakin taho, jolla on tosiasiallista osaamista arvioida kyseisten ammattien osaamista.

Lisäksi Akava haluaa korostaa ministeriöiden välisen tiedonkulun tärkeyttä; Suomessa on parhaillaan käynnissä sote-ammattihenkilölain uudistus, jonka vaikutuksista sote-alan säännelyihin ammatteihin ei vielä tiedetä. Samasta syystä on myös vaikea arvioida kattavasti ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain muuttamisen vaikutuksia.

Sahamies Miika
Akava ry